

10. Satunnaisalgoritmit

- Probabilistic algorithms, randomized algorithms
- Toinen tapa liiallisen laskennallisen vaativuuden kanssa toimeen tulemiseksi ovat **satunnaisalgoritmit**
- Jotkin ongelmat, joissa deterministinen algoritmi ei tahdo toimia, ovat helpohkosti ratkaistavissa "kolikkoa heittämällä"
- Satunnaisuus voi johtaa vinoumaan
- Kuitenkin eksaktin ratkaisun laskeminen voi olla liikaa aikaa vaativaa
- Esimerkiksi tilastotieteessä suosittu *otantamenetelmä*
  - Sen sijaan, että äänestyskäyttäytyminen yritettäisiin kysyä kaikilta äänioikeutetuilta, ennuste perustetaan satunnaisesti valitun populaation antamiin vastauksiin

Luokka BPP

- Probabilistinen Turingin kone N on epädeterministinen kone, jossa jokainen epädeterministinen askel on kolikonheitto-askel
- Tällaisella askelella on kaksi mahdollista seuraajaa
- Kuhunkin laskentapuun haaraan b liitetään todennäköisyys

$$\Pr[b] = 2^{-k}$$

missä k on haaraan liittyvien kolikonheittoaskelten lukumäärä (syötteellä w)

- Todennäköisyys, että N hyväksyy syöteen w on

$$\Pr[N \text{ hyväksyy syöteen } w] = \sum_{b \in A} \Pr[b]$$

missä A on hyväksyvien laskentahaarojen joukko

- $\Pr[N \text{ hylkää syötteen } w] = 1 - \Pr[N \text{ hyväksyy syötteen } w]$
- Tavalliseen tapaan Turingin kone tunnistaa kielen, jos se hyväksyy kieleen kuuluvat merkkijonot ja hylkää ne, jotka eivät siihen kuulu
- Paitsi, että probabilistiselle koneelle sallitaan pieni virheen todennäköisyys
- Kaikilla $0 \leq \epsilon < \frac{1}{2}$ sanomme, että N tunnistaa kielen A virhetodennäköisyydellä ϵ jos
  - $w \in A \Rightarrow \Pr[N \text{ hyväksyy } w:n] \geq 1 - \epsilon$
  - $w \notin A \Rightarrow \Pr[N \text{ hylkää } w:n] \geq 1 - \epsilon$
- N :ää simuloimalla saaavan ratkaisun virhe on siis korkeintaan ϵ
- Virheen todennäköisyys voi olla myös syötteen pituudesta riippuva; esim. eksponentiaalisen pieni: $\epsilon = 2^{-n}$

Määritelmä. *BPP on niiden kielten luokka, jotka voidaan tunnistaa probabilistisella polynomi aikaisella Turingin koneella virhetodennäköisyydellä $\frac{1}{3}$.*

- Virhetodennäköisyydeksi kelpaisi $\frac{1}{3}$:n sijaan mikä tahansa vakio väliltä $]0, \frac{1}{2}[$
- Seuraavan *vahvistuslemman* (amplification lemma) perusteella virhetodennäköisyys voidaan aina ajaa eksponentiaalisen pieneksi
- Jos satunnaisalgoritmin virhetodennäköisyys on 2^{-100} , niin se antaa virheellisen vastauksen paljon todennäköisemmin laitteisto-
virheen takia kuin siksi, että kolikonheitto on ollut epäsuotuisa.

Lemma 10.5. Olkoon ε kiinnitetty vakio aidosti välillä 0 ja $\frac{1}{2}$. Tällöin mille tahansa polynomille $p(n)$, virhetodennäköisyyden ε puitteissa toimivalla probabilistisellä polynomiakaisella Turingin koneella N_1 on olemassa ekvivalentti polynomiainen probabilistinen Turingin kone N_2 , jonka virhetodennäköisyys on korkeintaan $2^{-p(n)}$.

Todistus. (Ajatus) N_2 simuloi N_1 :tä suorittamalla sitä polynomisen määrän kertoja ja suorittamalla enemmistöäänestyksen. Virheen todennäköisyys pienenee eksponentiaalisesti suorituskertojen lukumäärän mukaan. □

Alkuluvut

- Olkoon $\mathbb{Z}_p^+ = \{0, \dots, p-1\}$
- Jokainen kokonaisluku on ekvivalentti modulo p jonkin joukon $\mathbb{Z}_p^+$ alkion kanssa

Fermat'n pieni lause. Jos p on alkuluku ja $a \in \mathbb{Z}_p^+$, niin

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}.$$

- Esimerkiksi $2^{7-1} = 2^6 = 64$ ja $64 \bmod 7 = 1$
kun taas $2^{6-1} = 2^5 = 32$ ja $32 \bmod 6 = 2$
joten 6 ei ole alkuluku
- Luvun 6 todetaan olevan yhdistetty ilman tekijöihin jakoa!

- Fermat'n pieni lause siis (melkein) antaa alkulukutestin
- Luvun p sanotaan selvittävän Fermat'n testin pisteessä a , jos $a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$
- Luku p on *pseudo-alkuluku*, jos se selvittää Fermat'n testin kaikilla itseään pienemmillä luvuilla a s.e. a ja p ovat keskenään alkulukuja
- Vain harvinaiset ns. *Carmichaelin luvut* ovat pseudo-alkulukuja olematta alkulukuja
- Jos luku ei ole pseudo-alkuluku, niin se selvittää Fermat'n testin korkeintaan puolessa pisteitä
- Näin ollen saamme helposti eksponentiaalisen virhetodennäköisyyden omaavan pseudo-alkulukujen tunnistus-algoritmin

Pseudo-alkuluku(p)

1. Valitse satunnaiset $a_1, \dots, a_k \in \mathbb{Z}_p^+$
2. Laske arvo $a_i^{p-1} \pmod{p}$ kullakin i
3. Jos kaikki lasketut arvot ovat **1 hyväksy**, muuten **hylkää**

- Jos p ei ole pseudo-alkuluku, niin se selvittää kunkin satunnaisesti valitun testin korkeintaan todennäköisyydellä $\frac{1}{2}$
- Todennäköisyys selvittää kaikista k :sta testistä on siis 2^{-k}
- Algoritmin aikavaativuus on polynominen syötteen pituuden suhteen
- Vielä pitäisi päästä eroon Carmichaelin luvuista

- Luvulla 1 on täsmälleen neliöjuuret 1 ja -1 modulo mikä tahansa alkuluku p
- Useilla yhdistetyillä luvuilla, varsinkin kaikilla Carmichaelin luvuilla, 1:llä on neljä tai useampia neliöjuuria
- Esimerkiksi ± 1 ja ± 8 ovat luvun 1 neljä neliöjuurta modulo 21
- Saamme luvun 1 neliöjuuren jos p selvittää Fermat'n testin pisteessä a sillä
  - nyt $a^{p-1} \bmod p \equiv 1$, joten
  - $a^{(p-1)/2} \bmod p$ on 1:n neliöjuuri
- Voimme toistuvasti puolittaa eksponentin niin kauan kuin se pysyy kokonaislukuna

Alkuluku(p)

% hyväksy = syöte p on alkuluku

1. Jos p on parillinen, niin **hyväksy** jos $p = 2$, muuten **hylkää**
2. Valitse satunnaiset $a_1, \dots, a_k \in \mathbb{Z}_p^+$
3. Jokaiselle $i \in \{1, \dots, k\}$
  - a) Laske $a_i^{p-1} \bmod p$ ja **hylkää** jos erisuuri kuin 1
  - b) Olkoon $p - 1 = st$, missä s on pariton ja $t = 2^h$ on 2:n potenssi
  - c) Laske arvot $a_i^{s \cdot 2^0}, a_i^{s \cdot 2^1}, \dots, a_i^{s \cdot 2^h}$ modulo p
  - d) Jos jokin lasketuista arvoista on erisuuri kuin 1, niin valitse viimeinen niistä ja **hylkää**, jos se on erisuuri kuin -1
4. Kaikki testit on selvitetty, joten **hyväksy**

Lemma 10.7 Jos p on pariton alkuluku, niin

$$\Pr[\text{Alkuluku hyväksyy } p:n] = 1.$$

Todistus. Jos p on alkuluku, niin yksikään laskentahaara ei hylkää: Hylkääminen askelessa 3a tarkoittaa, että $(a^{p-1} \bmod p) \neq 1$, joten Fermat'n pienen lauseen mukaan p on yhdistetty luku.

Jos hylkäys tapahtuu askelessa 3d, niin on olemassa $b \in \mathbb{Z}_p^+$ s.e.

$$b \not\equiv \pm 1 \pmod{p} \text{ ja } b^2 \equiv 1 \pmod{p}. \text{ Näin ollen, } b^2 - 1 \equiv 0 \pmod{p}.$$

Tekijöimällä saadaan $(b-1)(b+1) \equiv 0 \pmod{p}$, jonka perusteella $(b-1)(b+1) = cp$ jollakin positiivisella kokonaisluvulla c .

Koska $b \not\equiv \pm 1 \pmod{p}$, niin sekä $b-1$ ja $b+1$ ovat välillä $]0, p[$.

Täten p on yhdistetty luku, koska alkuluvun monikertaa ei voi ilmaista kahden sitä pienemmän luvun tulona. $\square$

- Seuraava lemma osoittaa, että algoritmi tunnistaa yhdistetyt luvut suurella todennäköisyydellä
- Lukuteorian yhden perustuloksen, *kiinalaisen jäännöslauseen* (Chinese remainder theorem), mukaan on $\mathbb{Z}_{pq}$:n ja $(\mathbb{Z}_p \times \mathbb{Z}_q)$:n välillä on suora yhteys jos p ja q ovat keskenään alkulukuja:
  - Jokainen $r \in \mathbb{Z}_{pq}$ vastaa paria (a, b) , missä $a \in \mathbb{Z}_p$ ja $b \in \mathbb{Z}_q$ s.e.
    - $r \equiv a \pmod{p}$ ja
    - $r \equiv b \pmod{q}$

Lemma 10.8 Jos p on pariton yhdistetty luku, niin
 $\Pr[\text{Alkuluku hyväksyy } p:n] \leq 2^{-k}$.

Todistus. Sivutetaan, hyödyntää kiinalaista jäännöslausetta. $\square$

- Olkoon $\text{ALKULUVUT} = \{ n \mid n \text{ on alkuluvun binääriesitys} \}$
- Edellinen algoritmi ja sen analyysi antaa meille tuloksen

Lause 10.9 $\text{ALKULUVUT} \in \text{BPP}$

Huomattakoon, että alkulukujen satunnaisten tunnistaja-algoritmin virhe on *yksipuolinen*. Kun syöte hylätään, niin se on varmasti yhdistetty luku. Virhe voi tapahtua vain syöte hyväksyttäessä.

- Virhe tapahtuu siis vain yhdistetyllä luvulla. Kaikilla alkuluvuilla algoritmi antaa oikean vastauksen.
- Yksisuuntainen virhe on niin yleinen satunnaisalgoritmien ominaisuus, että sille on olemassa oma vaativuusluokkansa RP

Määritelmä 10.10 RP on niiden kielten luokka, jotka ovat tunnistettavissa polynomiaikaisella probabilistisellä Turingin koneella s.e. kieleen kuuluvat merkkijonot hyväksytään vähintään todennäköisyydellä $\frac{1}{2}$ ja kieleen kuulumattomat hylätään todennäköisyydellä 1.

- Edellä olevan perusteella siis $\text{YHDISTETYT} \in \text{RP}$

ALKULUVUT $\in P$

- Fermat'n pienen lauseen seurauksena pätee:

Lause A. Olkoot a ja p keskenään alkulukuja ja $p > 1$. p on alkuluku jos ja vain jos $(x - a)^p \equiv (x^p - a) \pmod{p}$

- x :llä ei tässä ole merkitystä, vain polynomin $(x - a)^p$ kertoimet merkitsevät
- Polynomin $(p - 1)$:n keskimäisen termin kertoimet ovat p :llä jaollisia kokonaislukuja, eli $= 0$ modulo p
- Jäljelle jää siis vain ensimmäinen termi x^p ja viimeinen termi $-a^p$, joka on $-a$ modulo p
- Valitettavasti vain p :n alkulukuominaisuuden ratkaiseminen tämän perusteella vaatii eksponentiaalisen ajan

- Agrawal (1999): riittää tarkastella polynomia $(x - a)^p$ modulo $x^r - 1$
- Jos r on riittävän suuri, ainoat testin läpäisevät yhdistetyt luvut ovat parittomien alkulukujen potenssit
- Luvun r siis tulisi olla riittävän suuri, mutta toisaalta riittävän pieni, jottei menetelmän vaativuus kasva liikaa
- Kayal & Saxena (2000): Todistamattomaan konjektuuriin perustuen r :n ei tarvitse olla suurempi kuin $4(\log^2 p)$, jolloin testimenetelmän vaativuus on vain $O(\log^3 n)$ eli kuuluu P :hen
- Valitettavasti vain tulos perustuu todistamattomaan väitteeseen

- Sophie Germain –alkuluvut: sekä q että $2q + 1$ ovat alkulukuja
- Agrawal, Kayal & Saxena (2002): Jos löytyy SG-alkulukujen pari q ja $2q + 1$ s.e.

$$q > 4\left(\sqrt{2q+1}\right) \cdot \log p$$

niin r :n ei tarvitse olla arvoltaan kuin korkeintaan

$$2\left(\sqrt{2q+1}\right) \cdot \log p$$

- Valitettavasti tämä testi on rekursiivinen ja sen vaativuus on $O(\log^{12} n)$ edellä mainitun $O(\log^3 n)$:n sijaan

Deterministinen-alkuluku(n)

1. if n on muotoa a^b jollain $b > 1$ then hylkää;
2. $r \leftarrow 2$;
3. while $r < n$ do
  - a) if $\text{syt}(n, r) \neq 1$ then hylkää;
  - b) if Deterministinen-alkuluku(r) then % $r > 2$
    - i. Olkoon q ($r-1$):n suurin tekijä;
    - ii. if $q > 4\text{sqrt}(r) \log n$ and $n^{(r-1)/q} \not\equiv 1 \pmod{r}$ then break;
  - c) $r \leftarrow r + 1$;
4. for $a \leftarrow 1$ to $2\text{sqrt}(r) \log n$ do
  - if $(x-a)^n \not\equiv (x^n-a) \pmod{x^r-1, n}$ then hylkää;
5. hyväksy syöte;

- Rivin 1 testi poistaa Agrawalin (1999) testin edellytysten mukaisesti parittomien alkulukujen potenssit
- Rivin 3 silmukka etsii Sophie Germain –alkulukuparin q ja r
- Rivi 3a) testaa lausetta A varten, että n ja r ovat keskenään alkulukuja
- Rivin 4 silmukka tutkii alkulukuominaisuuden lauseen A muunnoksella (Agrawal, 1999) arvoon $2\sqrt{r} \log n$ asti (AKS, 2002)
- Koska lause A pätee jos ja vain jos n on alkuluku, niin algoritmin antama päätös on korrekti
- Muut muutokset vaikuttavat vain algoritmin vaativuuteen, ei sen oikeellisuuteen

Yhteenveto

- Kaikille laskennallisille ongelmille ei ole ohjelmallista ratkaisua
- Deterministisellä äärellisellä automaatilla on yksikäsitteinen minimiautomaatti. Minimiautomaatin muodostaminen on suoraviivaista
- Epädeterministiset äärelliset automaattit ovat yhtä vahvoja kuin deterministisetkin
- Kieli on säännöllinen
  - ⇔ se voidaan tunnistaa äärellisellä automaatilla
  - ⇔ se voidaan kuvata säännöllisellä lausekkeella
  - ⇔ se voidaan tuottaa oikealle lineaarisella kieliopilla

- Säännöllisen kielen merkkijonoja voidaan "pumpata"
- On olemassa mielekkäitä formaaleja kieliä, jotka eivät ole säännöllisiä
- Kontekstittomat kielet ovat säännöllisten kielten aito yli luokka
- Kieli on kontekstiton jos ja vain jos se voidaan tunnistaa pinoautomaatilla
- Churchin-Turingin teesin mukaan mikä tahansa tietokoneella ratkeava ongelma voidaan ratkaista Turingin koneella
- Turingin koneiden laajennukset — mukaan lukien epädeterministiset Turingin koneet — ovat laskentavoimaltaan ekvivalenteja standardimallisen yksinauhaisen koneen kanssa

- Eri konevarianttien "tehokkuudet" vaihtelevat
  - Rajoittamattomilla kielioppeilla tuotettavat kielet ovat ekvivalenteja Turingin koneilla tunnistettavien kielten kanssa
  - Totaalinen Turingin kone pysähtyy kaikilla syötteillä
  - Formaali kieli on RE-kieli, jos se voidaan tunnistaa Turingin koneella ja rekursiivinen, jos on olemassa totaalinen tunnistava kone
- A ja B rekursiivisia $\Leftrightarrow \bar{A}$, $A \cup B$ ja $A \cap B$ rekursiivisia
  - $A, B \in RE \Leftrightarrow (A \cup B), (A \cap B) \in RE$
  - A rekursiivinen $\Leftrightarrow A, \bar{A} \in RE$
  - $A \in RE$, ei rekursiivinen $\Leftrightarrow \bar{A} \notin RE$

- $D = \{c \in \{0, 1\}^* \mid c \notin L(M_c)\} \notin RE$
- Esim. A_{DFA} , E_{DFA} ja EQ_{DFA} ovat ratkeavia (rekursiivisia) kieliä
- $U = \{\langle M, w \rangle \mid w \in L(M)\} \in RE$, ei rekursiivinen
- $\bar{U} = \{\langle M, w \rangle \mid w \notin L(M)\} \notin RE$
- $H = \{\langle M, w \rangle \mid M(w) \downarrow\} \in RE$, ei rekursiivinen
- $\bar{H} = \{\langle M, w \rangle \mid M(w) \uparrow\} \notin RE$
- Chomskyn kieliluokat:
äärelliset $\subsetneq$ säännölliset $\subsetneq$ kontekstittomat $\subsetneq$ kontekstiset $\subsetneq$
rajoittamattomilla kielioppeilla tuotettavat kielet (= RE)

- $NE = \{\langle M \rangle \mid M \text{ on Turingin kone ja } L(M) \neq \emptyset\} \in RE$, ei rekursiivinen
- $REG = \{\langle M \rangle \mid M \text{ on Turingin kone ja } L(M) \text{ on säännöllinen}\}$ ei ole rekursiivinen
- Ricen lause: kaikki Turingin koneiden epätriviaalit semanttiset ominaisuudet ovat ratkeamattomia
- Lineaarisesti rajoitettu automaatti (LRA) ei voi ottaa lisää työtilaa käyttöönsä
- A_{LRA} on ratkeava, kun taas E_{LRA} on ratkeamaton
- $A \subseteq \Sigma^*$ voidaan palauttaa rekursiivisesti B :hen, $B \subseteq \Gamma^*$, merk.
 $A \leq_m B$, jos on olemassa rekursiivinen funktio $f: \Sigma^* \rightarrow \Gamma^*$ s.e.
$$x \in A \Leftrightarrow f(x) \in B \quad \forall x \in \Sigma^*$$

- $A \subseteq \{0, 1\}^*$ on RE-täydellinen, jos
  1. $A \in RE$ ja
  2. $B \leq_m A$ kaikilla $B \in RE$
- Kieli U on RE-täydellinen
- Turingin koneiden vaativuusanalyysissä tarkastellaan pahinta tapausta tietyn pituisella syötteellä
- Vaativuusfunktioiden kertaluokat O, Θ, o, Ω
- Työnauhojen lukumäärä ei vaikuta oleellisesti Turingin koneen tehokkuuteen
- Deterministisen ja epädeterministisen koneen tehokkuusero sen sijaan on eksponentiaalinen

$$P = \bigcup_{k \geq 0} \text{DTIME}(n^k + k)$$

$$\text{EXPTIME} = \bigcup_{k \geq 0} \text{DTIME}(2^{n^k})$$

- P :hen kuuluvat kielet, jotka voidaan tunnistaa syötteen pituuden suhteen polynomisessa ajassa
- Esim. suunnatun verkon polkuongelma PATH ja keskenään alkulukuja olevien lukuparien tunnistaminen ovat luokan P ongelmia
- Vastaavat epädeterministiset yhdisteluokat ovat NP ja $NEXPTIME$
- Esim. klikkiongelma ja osajoukkosumma ovat luokan NP ongelmia
- Luokan P ongelmat ovat käytännössä ratkeavia

- $P \subseteq NP$. Lisäksi NP :ssä on ongelmia, joille ei tunneta polynomista ratkaisualgoritmia
- $A \subseteq \Sigma^*$ voidaan palauttaa polynomisesti B :hen, $B \subseteq \Gamma^*$, merk.

$A \leq_m^p B$, jos on olemassa polynomisessa ajassa laskettava funktio $f: \Sigma^* \rightarrow \Gamma^*$ s.e.

$$x \in A \Leftrightarrow f(x) \in B \quad \forall x \in \Sigma^*$$

- $A \subseteq \{0, 1\}^*$ on NP -täydellinen, jos
  1. $A \in NP$ ja
  2. $B \leq_m^p A$ kaikilla $B \in NP$
- Kaikki luokan NP ongelmat voidaan palauttaa NP -täydelliseen ongelmaan polynomisesti.
- Jos jokin NP -täydellinen ongelma kuuluu P :hen, niin $P = NP$

- Ongelman $A \in NP$ todistaminen NP -täydelliseksi:
  1. Valitse samankaltainen tunnetusti NP -täydellinen ongelma B
  2. Muodosta polynominen palautus $f: B \leq_m^p A$; lauseen 7.36 perusteella myös A on NP -täydellinen
- NP -täydellisiä ongelmia: SAT, CSAT, 3SAT, VC, IS, KLIKKI, Hamiltonin polku, TSP, Osajoukkosumma ja minSC

$$\begin{aligned} PSPACE &= \bigcup_{k \geq 0} DSPACE(n^k) \\ NPSPACE &= \bigcup_{k \geq 0} NSPACE(n^k) \end{aligned}$$

$$P \subseteq NP \subseteq \left\{ \begin{array}{l} PSPACE = \\ NPSPACE \end{array} \right\} \subseteq EXPTIME \subseteq$$

$$NEXPTIME \subseteq \left\{ \begin{array}{l} EXPSPACE = \\ NEXPSPACE \end{array} \right.$$

- TQBF on PSPACE-täydellinen
- Samoin shakin ja GOn "asymptoottiset" versiot

$$L = DSPACE(\log n)$$

$$NL = NSPACE(\log n)$$

- $PATH \in NL$ on NL-täydellinen
- $L \stackrel{?}{=} NL$
- $NL \subseteq P$
- Laskennallisesti vaativaa ongelmaa voidaan pyrkiä approksimoimaan tehokkaasti
- Solmupeiteongelmalla on tehokas 2-approksimointialgoritmi
- Joukkopeiteongelmalla on tehokas $(\ln m + 1)$ -approksimointialgoritmi

- Satunnaisalgoritmit ovat toinen mahdollinen tapa toimia laskennallisesti vaativien ongelmien kohdalla
- Alkulukujen tunnistaminen satunnaisalgoritmeilla on melko helppoa
- Nyttemmin on olemassa myös deterministinen polynomi aikainen algoritmi alkulukujen tunnistamiseksi